

Сьомич М.І.

Полтавська державна аграрна академія

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО СТАНУ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ

У статті проаналізовано організаційно-економічні аспекти сучасного стану діяльності сільської ради. Визначено, що сільська рада є органом місцевого самоврядування, який представляє сільську територіальну громаду та здійснює від її імені та в її інтересах функції та повноваження місцевого самоврядування, визначені законодавством України. Досліджено, що структура апарату сільської ради в основному включає: відділ фінансів, бухгалтерського обліку та звітності; відділ з питань соціального захисту, захисту дітей та роботи із сім'ями; відділ з питань освіти, молоді, спорту, культури та медицини; сектор з питань будівництва, архітектури, інфраструктури, житлово-комунального господарства, цивільного захисту та регуляторної політики. Вказано, що конституцією України затверджено організаційну, фінансову, правову самостійність органів місцевого самоврядування. Проаналізовано видатки та результати фінансової діяльності Попівської сільської ради Миргородського району Полтавської області.

Виявлено, що зменшення населення громади сіл, які входять до Попівської сільської ради, до 2949 осіб відбувалося за рахунок природного скорочення (переважання кількості померлих над народженими). Дослідження показали – населення у працездатному віці (основний контингент трудових ресурсів) становить 2/3 від загальної кількості населення. Загалом, громада забезпечена трудовими ресурсами. Рівень освіченості трудових ресурсів громади є достатнім для забезпечення її розвитку.

Виокремлено цілісну класифікацію проблем розвитку сільських рад: інституційні проблеми місцевого самоврядування; проблеми правового забезпечення; проблеми формування місцевого самоврядування; проблеми становлення територіальних громад; проблеми формування і функціонування місцевих рад; проблеми статусу депутатів, посадових осіб та працівників місцевого самоврядування; проблеми повноважень місцевого самоврядування тощо.

Зазначено, що для ефективної діяльності в сільських населених пунктах важливим є створення активної громади, яка б раціонально використовувала місцеві матеріальні ресурси й мала надійні джерела поповнення місцевого бюджету.

Ключові слова: *місцеве самоврядування, сільська рада, бюджет, сільський голова, село.*

Постановка проблеми. За сучасних умов функціонування системи місцевого самоврядування має проблеми, які пов'язані з діяльністю адміністрації, зокрема в наданні послуг громаді щодо вирішення місцевих проблем. Система місцевого самоврядування у Миргородському районі Полтавської області знаходиться під впливом значної кількості чинників соціального, правового, економічного та політичного характеру. Для ефективної діяльності в сільських населених пунктах важливим є створення активної громади, яка б раціонально використовувала місцеві матеріальні ресурси й мала надійні джерела поповнення місцевого бюджету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що науковці приділяють значну увагу питанням ефективності та досліджують проблеми функціонування місцевого самоврядування, зокрема такі вчені, як В. Куйбіда, М. Куйбіда,

О. Бабінова, В. Пархоменко, А. Калина, Т. Лозинська та інші. Але ефективність місцевого самоврядування на низовому рівні досліджено не повністю, не з'ясовано в цілому основні проблеми функціонування сільських рад.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз організаційно-економічних аспектів сучасного стану функціонування сільської ради як елемента організаційної структури органів місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Функцію планування соціально-економічного розвитку територіальної громади сільських населених пунктів Попівка, Велика Грем'яча та Мала Грем'яча Миргородського району Полтавської області здійснює орган місцевого самоврядування, якими є Попівська сільська рада, її виконавчий комітет та сільський голова.

Сільська рада є органом місцевого самоврядування, що представляє сільську територіальну громаду та здійснює від її імені та в її інтересах функції та повноваження місцевого самоврядування, визначені законодавством України. Сільська рада є юридичною особою. Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року визначається система місцевого самоврядування держави, зокрема сутність сільської ради [8].

Приміщення сільської ради було реконструйовано й оновлено. На даний час до складу керівництва сільської ради входять сільський голова та секретар сільської ради. Разом із ними 14 депутатів сільської ради та 10 членів виконавчого комітету здійснюють реалізацію на території власних повноважень органів місцевого самоврядування та повноважень, делегованих державою [6].

Основними напрямками діяльності Попівської сільської ради та її виконавчого комітету є вирішення комплексних соціально-економічних проблем на підвідомчій території. Структура апарату сільської ради станом на 2019 р. включала: відділ фінансів, бухгалтерського обліку та звітності; відділ з питань соціального захисту, захисту дітей та роботи із сім'ями; відділ з питань освіти, молоді, спорту, культури та медицини; сектор з питань архітектури, інфраструктури, житлово-комунального господарства, будівництва, цивільного захисту та регуляторної політики.

Організаційна характеристика сел Попівка та В. Грем'яча і М. Грем'яча, які підпорядковані Попівській сільській раді, наведено в табл. 1.

Спостерігалось зменшення населення до 2949 осіб, що відбувалося за рахунок природного

скорочення (переважання кількості померлих над народженими). Проте в окремі роки спостерігається зменшення кількості мешканців за рахунок виїзду (імміграції) в міські території України та за кордон. Загалом, зменшення жителів відбулось на 388 осіб з 2015 р. по 2019 р. У с. Попівка у 2019 р. проживало 1932 особи, у В. Грем'яча і М. Грем'яча – 1017 осіб. На території відсутні об'єкти природо-заповідного фонду, які можуть виступати чинником залучення туристів та інших категорій відвідувачів.

Населення у працездатному віці (основний контингент трудових ресурсів) становить 2/3 від загальної кількості населення. Загалом, громада у післяпрацездатному віці переважає жителів молодших від працездатного віку. Громада в цілому забезпечена трудовими ресурсами. Рівень освіченості трудових ресурсів населення є достатнім для забезпечення його розвитку [10].

Кожного року сільська рада приймає рішення «Про сільський бюджет», який затверджує на сесії. Видатки місцевих бюджетів відображають ті самі соціально-економічні відносини, що й видатки Державного бюджету, але на місцевому рівні й з урахуванням регіональних особливостей. Видатки місцевих бюджетів базуються на тих самих законодавчих актах, що і доходи місцевих бюджетів [5]. Конституцією України затверджено організаційну, фінансову, правову самостійність органів місцевого самоврядування [3]. Видатки Попівської сільської ради за 2015–2019 рр. наведено в табл. 2.

Левову частку видатків Попівська сільська рада у 2019 р. витратила на своє утримання – 668 770,72 грн, або 33%, з яких на благоустрій –

Таблиця 1

Характеристика с. Попівка та с. В. Грем'яча і М. Грем'яча, які підпорядковані Попівській сільській раді, 2015-2019 рр.

Показник	Роки					2019 р. від 2015 р., (+,-)
	2015	2016	2017	2018	2019	
Загальна площа земель сільської ради, га:	1945	1950	1950	1950	1950	5
в т. ч. с. Попівка	1459	1463	1463	1463	1463	4
с. В. Грем'яча і М. Грем'яча	486	488	488	488	488	2
Загальна кількість дворів	1347	1344	1322	1309	1299	-48
Чисельність населення, осіб	3337	3259	3206	3073	2949	-388
у т. ч. с. Попівка	2285	2210	2158	2048	1932	-353
с. В. Грем'яча і М. Грем'яча	1052	1049	1048	1025	1017	-35
Питома вага населення, %:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
у працездатному віці	60,0	59,4	58,3	57,9	57,3	-2,7
діти дошкільного віку	5,0	4,9	4,9	4,8	4,8	-0,2
діти шкільного віку та молодшому за працездатний	5,0	4,9	4,9	4,8	4,8	-0,2
пенсіонери	30,0	29,7	29,2	29,0	28,6	-1,4

492 946,76 грн (24,6%) та на землеустрій – 297 358,44 (14,8%).

До доходів загального фонду сільського бюджету на 2019 р. належали надходження, визначені статтею 69 Бюджетного кодексу України: рентна плата; акцизний податок з реалізації підакцизних товарів на території; державне мито; податок на майно; в т. ч. плата за землю; єдиний податок; туристичний збір; інші надходження. Джерелами формування спеціального фонду сільського бюджету на 2019 р. були надходження, що визначені статтею 69-1 Бюджетного кодексу України: надходження коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва; власні надходження; надходження коштів від продажу землі; кошти, передані із загального фонду [1].

Результати фінансової діяльності Попівської сільської ради наведені в табл. 3.

Профіцит коштів у 2019 р. за загальним фондом становив 6544,78 грн, за спеціальним – 1777,00 грн.

Основні проекти, які були виконані у 2019 р. згідно з планом: капітальний ремонт будинку культури із заміною вікон та вхідних дверей (444 тис. грн), капітальний ремонт проїзної частини (599,8 тис. грн) та реконструкція вуличного освітлення (287,9 тис. грн). Контроль за виконанням плану роботи сільської ради здійснюють сільський голова, секретар ради, постійні комісії, депутати ради.

Згідно з науковими дослідженнями В.О. Пархоменка [7, с. 32] та В.С. Куйбіди, М.С. Куйбіди,

Таблиця 2

Видатки Попівської сільської ради, 2015-2019 рр., грн

Показник	Роки					2019 р. до 2015 р., %
	2015	2016	2017	2018	2019	
Органи місцевого самоврядування	372783,94	417574,80	470355,84	582445,12	668770,72	179,4
у т. ч. заробітна плата	228218,72	361822,88	401805,92	495116,71	553017,78	242,3
використання товарів і послуг	142049,02	55749,38	56957,24	84730,68	109874,72	77,3
інші видатки	2516,20	2,54	11592,68	2597,73	5878,22	233,6
Попівський будинок культури	101790,72	104167,12	177888,77	164479,17	212227,32	208,5
у т. ч. заробітна плата	70611,15	99487,86	113876,26	135029,37	128515,74	182,0
використання товарів і послуг	5547,73	4679,26	64012,51	29449,80	83711,58	1508,9
Благоустрій	9760,19	0,00	36427,95	66107,09	492946,76	в 50,5 р. б.
у т. ч. заробітна плата	0,00	0,00	5862,24	4511,87	19841,31	х
використання товарів і послуг	978,64	0,00	30565,71	61595,22	473105,45	в 48,3 р. б.
Інші видатки на соціальний захист населення	4750,00	6600,00	14700,00	31350,00	27500,00	в 5,8 р. б.
Проведення навчально-тренувальних зборів і змагань	0	6887,00	12895,00	27401,50	29983,00	х
Землеустрій	0	0	161496,00	0	297358,44	х
Видатки на проведення робіт, пов'язаних із будівництвом, реконструкцією, ремонтом та утриманням автомобільних доріг	58274,60	0	0	0	209489,55	359,5
Інші культурно-освітні заклади та заходи	0	0	0	0	14000,00	х
Інші субвенції	0	0	0	0	55392,00	х
Всього	547359,45	535228,92	873763,56	871782,88	2007667,79	366,8

Результати фінансової діяльності Попівської сільської ради, 2015-2019 рр., грн

Показник	Роки					2019 р. до 2015 р., %
	2015	2016	2017	2018	2019	
Загальний фонд:						
отримані доходи	488168,17	555680,71	868722,15	886974,20	2010337,57	411,8
видатки	489084,85	564373,94	873763,56	871782,88	2007667,79	410,5
Фінансовий результат (профіцит «+», дефіцит «-»)	+2418,32	-6274,91	-11316,32	+3875,00	+6544,78	270,6
Спеціальний фонд:						
отримані доходи	211637,62	87180,86	882682,57	658140,24	132326,87	62,5
видатки	246903,62	80600,26	920112,77	592951,32	130799,87	53,0
Фінансовий результат (профіцит «+», дефіцит «-»)	-34089,32	-27508,72	-64938,92	+250,00	+1777,0	x

О.О. Бабінова [4, с. 156–157] можна виокремити цілісну класифікацію проблем розвитку сільських рад: інституційні проблеми місцевого самоврядування; проблеми правового забезпечення; проблеми формування місцевого самоврядування; проблеми становлення територіальних громад; проблеми формування і функціонування місцевих рад; проблеми статусу депутатів, посадових осіб та працівників місцевого самоврядування; проблеми повноважень місцевого самоврядування.

Але загалом Попівська сільська рада працює результативно, для подальшого розвитку та вирішення наявних проблем потрібно розробляти результативні плани перспективного розвитку.

Висновки. Управління соціально-економічним розвитком територіальної громади сільських населених пунктів Попівка, Велика Грем'яча і Мала Грем'яча Миргородського району Полтавської області здійснюють органи місцевого самоврядування, якими є Попівська сільська рада, її виконавчий комітет та сільський голова. Місія Попівської сільської ради – створити комфортні умови для проживання і праці щасливої

і забезпеченої громади. У Попівській сільській раді розробляється програма соціально-економічного розвитку на рік.

Левову частку видатків Попівська сільська рада у 2019 р. витратила на своє утримання – 668,8 тис. грн, або 33%, на благоустрій – 493 тис. грн (24,6%) та на землеустрій – 297,4 тис. грн (14,8%). Профіцит коштів у 2019 р. за загальним фондом становив 6,5 тис. грн, за спеціальним – 1,8 тис. грн. Попівська сільська рада має площу 1950 га, у ній проживає 2949 осіб. Рівень освіченості трудових ресурсів громади є достатнім для забезпечення її розвитку. Проблемними у сфері самоврядування виявилися практики, засновані на рішеннях місцевих рад, щодо соціально-економічного розвитку; розвиток, оснований на особливостях громади та залучення молоді до місцевого економічного розвитку.

Перспективним напрямом дослідження є аналіз громад на вміння залучати інвестиції, наповнювати бюджет, створювати нові робочі місця, а, відповідно, забезпечувати сталий розвиток територій на основі чіткого стратегічного плану.

Список літератури:

1. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 22.01.2020).
2. Калина А.В. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навчальний посібник. Київ : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. 497 с.
3. Конституція України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0> (дата звернення: 02.01.2020).
4. Куйбіда В.С., Куйбіда М.С., Бабінова О.О. Місцеве самоврядування України в контексті розвитку місцевої демократії : монографія. Харків : ХУУП, 2004. 468 с.
5. Настільна книга голови ОТГ. Місцеві бюджети. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/440/1.pdf> (дата звернення: 15.01.2020).
6. Офіційний сайт Миргородської районної ради. URL: <https://myrhorod-rada.gov.ua> (дата звернення: 02.01.2020).

7. Пархоменко В. Проблеми місцевого самоврядування в Україні. Київ : Ін-т демократії ім. Пилипа Орлика, 1997. 252 с.

8. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 22.01.2020).

Semich M.I. ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC ASPECTS OF THE MODERN STATE OF THE ACTIVITY OF THE VILLAGE

The article analyzes organizational-economic aspects of the current status of the activities of the village Council. Determined that the village Council is the local authority that represents rural local communities and carries out, on its behalf and in its interests, the functions and powers of local self-government defined by the legislation of Ukraine. It was investigated that the structure of village administration and village Council mainly includes: Department of Finance, accounting and reporting; the Department of social protection, child protection and working with families; the Department for education, youth, sports, culture and medicine; branch of construction, architecture, infrastructure, housing, utilities, civil protection and regulatory policy. States that the Constitution of Ukraine approved the organizational, financial, legal autonomy of local governments. Analyzed expenses and financial Clerical Agriculture Council of Mirgorod district of Poltava region. The mission of Popivsk Village Council is to create comfortable living and working conditions for a happy and affluent community.

Discovered that the reduction of the population of the community of the villages included in the rural priest's glad to 2949 persons due to natural decrease (excess of deaths over births). Studies have shown that the population of working age (the bulk of the labor force) is 2/3 of the total population. In General, the community provided labor. The educational level of the labor resources of the society is sufficient to ensure its development.

Dedicated holistic classification to the problems of rural development councils: institutional problems of local self-government; problems of legal support; problems of formation of local self-government; problems of formation of territorial communities; problems of formation and functioning of local councils; problem of the status of the deputies, officers, and employees of local self-government; problems of authority of local self-government.

It is noted that for effective operation in rural areas is important to create active communities that make efficient use of local resources and credible sources of replenishment of local budget.

Key words: local government, village council, budget, village mayor, village.